

Uchwała z dnia 28 lutego 2002 r., III CZP 6/02

Sędzia SN Antoni Górski (przewodniczący, sprawozdawca)

Sędzia SN Tadeusz Domińczyk

Sędzia SN Maria Grzelka

Sąd Najwyższy w sprawie z wniosku wierzyciela syndyka masy upadłości Banku Spółdzielczego w R. przy uczestnictwie dłużnika Rajmunda D. o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu, po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 28 lutego 2002 r., przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jana Szewczyka, zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Szczecinie postanowieniem z dnia 27 grudnia 2001 r.:

„Czy syndyk masy upadłości banku może wystawić bankowy tytuł egzekucyjny o którym mowa w art. 96 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz.U. z 1997 r., Nr 140, poz. 939 ze zm.)?”

podjął uchwałę:

Syndyk masy upadłości banku może wystawić bankowy tytuł egzekucyjny, o którym mowa w art. 96 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz.U. Nr 140, poz. 939 ze zm.).

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy w Goleniowie postanowieniem z dnia 11 października 2001 r. oddalił wniosek syndyka masy upadłości Banku Spółdzielczego w R. o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu, wystawionemu przez syndyka w imieniu upadłego banku. Jednym z argumentów odmowy było stwierdzenie, że syndyk z chwilą powołania obejmuje masę upadłości, którą jest majątek upadłego i sprawuje nią zarząd w celu jej zlikwidowania, nie przejmując natomiast uprawnień organów upadłego, w związku z czym nie przysługuje mu uprawnienie do wystawiania w imieniu upadłego banku bankowego tytułu egzekucyjnego.

Rozpoznając zażalenie na to postanowienie, Sąd Okręgowy w Szczecinie powziął wątpliwość co do prawidłowości takiego stanowiska Sądu pierwszej instancji i przedstawił zagadnienie do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 96 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz.U. Nr 140, poz. 939 ze zm. – dalej "Pr.bank."), przywilej wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego przysługuje tylko bankowi, a zgodnie z art. 96 ust. 2 zdanie drugie, bankowy tytuł egzekucyjny należy opatrzyć pieczęcią banku wystawiającego tytuł oraz podpisami osób uprawnionych do działania w imieniu banku. W świetle tych unormowań, zasadniczym problemem wstępnym, którego rozwiązanie jest niezbędne dla rozstrzygnięcia przedstawionego zagadnienia prawnego, pozostaje kwestia, czy bank w upadłości zatrzymuje uprawnienie do wystawiania bankowego tytułu egzekucyjnego, czy też zostało mu ono odejęte. W razie pozytywnej odpowiedzi na pierwszy człon tego pytania, powstaje dalszy problem – jakie osoby lub jaki organ są uprawnione do wystawienia i podpisania w imieniu upadłego banku takiego tytułu, w szczególności zaś, czy takim organem jest syndyk.

Odnosząc się do pierwszego problemu, należy stwierdzić, że żaden przepis Prawa bankowego nie zawiera wyłączenia uprawnienia banku w upadłości do wystawiania bankowego tytułu egzekucyjnego. W tym zakresie nie ma więc formalnych podstaw do różnicowania uprawnień banku prowadzącego "normalną" działalność oraz banku, wobec którego wszczęto postępowanie naprawcze (art. 142 i nast. Pr.bank.) lub ustanowiono zarząd komisaryczny (art. 145 i nast.), podjęto decyzję o przejęciu przez inny bank albo o postawieniu w stan likwidacji (art. 147 i nast.), którego działalność została zawieszona (art. 158 ust. 1), czy wreszcie banku, wobec którego upadłość ogłoszono (art. 160 i nast. Pr.bank.). Za zachowaniem przez bank w upadłości uprawnienia do wystawiania bankowych tytułów egzekucyjnych przemawia też ważki argument natury celowościowej. Stosownie do art. 112 rozporządzenia Prezydenta RP z dnia 24 października 1934 r. – Prawo upadłościowe (jedn. tekst: Dz.U. z 1991 r. Nr 118, poz. 512 ze zm. – dalej "Pr.upadł."), jednym ze środków służących likwidacji majątku upadłego jest ściąganie wierzytelności od jego dłużników. Nie ulega wątpliwości, że realizacji tego celu służyć będzie lepiej uproszczona procedura wystawiania bankowych tytułów egzekucyjnych niż uzyskiwanie tytułów egzekucyjnych w procesach

sądowych. Prowadzi to do wniosku, że uprawnienie do wystawiania bankowych tytułów egzekucyjnych przysługuje także bankowi w upadłości.

W związku z powyższym pojawia się problem, kto jest uprawniony do wystawienia tego tytułu w imieniu banku. Trudność jest następstwem złożoności prawnej postępowania upadłościowego wobec banków. Postępowanie to, podlegając bowiem ogólnym normom prawa upadłościowego, zachowuje jednocześnie swoje odrębności wynikające z uregulowań zawartych w Prawie bankowym, które mają pierwszeństwo przed przepisami ogólnymi. Bardzo istotne odmienności z rozpatrywanego tu punktu widzenia zawiera art. 162 Pr.bank., stosownie do którego, z dniem objęcia przez syndyka zarządu upadłym bankiem organy banku ulegają rozwiązaniu z mocy prawa oraz zostaje odwołany zarząd komisaryczny i kurator ustanowiony na podstawie art. 144 ust 1.

W stosunku do przepisów Prawa upadłościowego przepis ten wprowadza dwie istotne zmiany. Pierwsza polega na tym, że syndyk banku obejmuje zarząd całym upadłym bankiem, a nie tylko samym majątkiem upadłego (masą upadłości), jak to ma miejsce w „zwykłym” postępowaniu upadłościowym (por. art. 20 § 1 i art. 90 § 1 Pr.upadł.). Druga różnica, będąca konsekwencją pierwszej, wyraża się w tym, że organy banku ulegają rozwiązaniu *ex lege*, podczas gdy organy innych przedsiębiorców, podlegających tylko przepisom Prawa upadłościowego, zachowują swój status prawny, tracąc uprawnienie do zarządzania majątkiem, które przechodzi na syndyka. Niemożność dokonywania w bankowym postępowaniu upadłościowym jakichkolwiek działań przez dotychczasowe organy banku posunięta jest tak daleko, że stosownie do treści art. 160 ust. 4 Pr.bank., ogłaszając upadłość banku, sąd ustanawia kuratora do reprezentowania upadłego banku w postępowaniu upadłościowym. Prowadzi to do wniosku, że poza wynikającym z tego przepisu ograniczeniem reprezentowania upadłego banku w postępowaniu upadłościowym, syndyk pozostaje zarządcą zarówno samego upadłego banku, jak i jego majątku. Naturalną konsekwencją tych uprawnień jest uznanie, że syndyk ma prawo wystawiania i podpisywania w imieniu upadłego bankowych tytułów egzekucyjnych, nie rozstrzygając bowiem spornej w doktrynie kwestii co do prawnej istoty zadań i pozycji syndyka w prawie upadłościowym, trzeba uznać, że w bankowym postępowaniu upadłościowym syndyk jest organem o zróżnicowanym zakresie kompetencji. Jednym z jej przejawów, mających zastosowanie w sprawie, jest pełnienie funkcji, która została określona przez Sąd Najwyższy jako

"ustawowego zastępcy upadłego banku" (por. uchwała z dnia 6 września 1996 r., III CZP 99/96, OSNC 1996, nr 12, poz. 160).

Należy jeszcze rozważyć, czy przyjęte stanowisko o możliwości wystawienia przez syndyka bankowego tytułu egzekucyjnego nie jest wynikiem rozszerzającej wykładni art. 96 Pr.bank., która ze względu na wyjątkowość ustanowionego tam przywileju, byłaby niedopuszczalna. Odpowiedź na to pytanie jest negatywna, w istocie bowiem wystawcą tytułu pozostaje bank, tyle że w upadłości, w imieniu którego syndyk opatruje tytuł pieczęcią tego banku i podpisuje jako osoba uprawniona do działania, zgodnie z wymogami art. 96 ust. 2 zdanie drugie. O rozszerzeniu tego przywileju zawarowanego dla banku nie może być zatem mowy.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 390 k.p.c., rozstrzygnął przedstawione zagadnienie prawne, jak w uchwale.